

Dominicus a Soto lib. VII. de iustitia et iure, quest. 2. art. 5. voluit iure divino, ac naturali matrimonium nullum esse, si post votum solemne contrahatur. Atque hi dicerent S. Augustinum de voto simplici tantum esse locutum, non de solemnibus, ut etiam S. Hieronymum, in epist. 47. de vitando suspecto contubernio. Contra vero, S. Basilium in lib. de virginitate, et Chrysostomum in epist. 6. ad Theodorum, de voto solemnibus.

At Scotus et Paludanus in IV. dist. 38. et Cajetanus in 2. 2. q. LXXXVIII. art. 7. et omnis schola Jurisconsultorum, ut refert Panormitanus in cap. Rursus. Qui Clerici vel voventes, asserunt solo iure Ecclesiastico matrimonium irritum esse, quod post votum solemne contrahitur. Atque hi Augustinum et Hieronymum, vel de voto simplici locutos esse dicunt, vel de solemnibus secundum regulas juris divini ac naturalis. Decretum enim Ecclesiasticum, quo inhabiles fiunt ad matrimonium, qui votum habent solemne, ad eorum notitiam non pervenisse. Utraque sententia probabilis est; nec est nostrae considerationis hoc loco quaestionem istam definire.

Ad tertium dico, S. Augustinum eo loco non conferre virginitatem cum conjugio absolute, sed virginitatem unius personae cum conjugio alterius personae. Etsi enim absolute virginitas longe excellat conjugio, ut Augustinus, cum alibi saepe, tum in ipso libro de bono conjugali, cap. 23. affirmat: tamen potest fieri, ut virginitas conjuncta sit in uno homine cum minore charitate, humilitate, aliisque virtutibus, quam conjugium in altero homine. Ideo non possumus antepone virginem conjugato, nisi constet in ceteris virtutibus illos esse pares.

Ad quartum dico, S. Augustinum eo modo esse locutum, quo S. Hieronymus in epist. 47. nimirum minus malum esse aperte nubere ei, qui simplex votum habet, quam perpetuo occulte fornicari.

Vicesimo adducit Leonem, ex cuius operibus unum testimonium profert ex epist. 87. alias 85. ad Episcopos Africae, ubi Leo ita loquitur: « Dicente Apostolo, ut inter alias Christianismi regulas is Episcopus ordinetur, quem unius uxoris virum fuisse, aut esse constaret, tam sacra semper habita est ista praecipio, ut etiam de muliere sacerdotis eligenda, eadem intelligatur servanda conditio. » Videtur enim hic dicere S. Leo, non modo posse Episcopum ordi-

nari, qui uxorem habuerit, sed etiam qui habeat; et praeterea posse Episcopum, qui non habet uxorem, eam ducere, si voluerit.

Sed ad hoc testimonium jam respondi in disputatione de coelibatu sacerdotum. Admittimus enim Episcopum fieri posse, qui uxorem habeat, modo ab ea se continere deinceps velit. Posse autem Episcopum uxorem ducere nunquam sensit, vel scripsit S. Leo; siquidem in codicibus emendatioribus non habetur: « De muliere sacerdotis eligenda, » sed, « de muliere sacerdotis eligendi. » Jubet enim S. Leo, ut non solum arcatur a sacerdotio, qui plures uxores habuit, sed etiam is qui unam habuit, quae tamen alterius antea fuerit. Consule epist. 84. ad Anastasium, ubi disertis verbis Leo docet, non modo Episcopum, sed etiam Presbyterum, Diaconum et Subdiaconum debere inuptum esse, vel continentem.

Postremo loco adducit Petrus Martyr Gregorium I, qui lib. I. epist. 42. ita scribit: « Ante triennium omnium Ecclesiarum Siciliae Subdiaconi prohibiti fuerunt, ut more Romanae Ecclesiae suis uxoriis non miscerentur, quod mihi durum atque incompetentes » (impium pro incompetentes, Petrus Martyr legere maluit ad rem exaggerandam) « videtur, ut qui usum continentiae non invenit, neque castitatem promisit, compellatur a sua uxore separari, atque hoc, quod absit, in deterius cadat. » Ex his multa deducit Martyr, quae adversus Catholicos pugnare videntur.

Primum est, Romanum Pontificem, qui prohibuerat, ne Subdiaconi Siciliae suis uxoriis miscerentur, fecisse contra Nicenam Synodum, quae Paphnutio auctore decrevit, non esse Clericis prohibendum propriae uxoris commercium. At fabulam istam Paphnutianam in disputatione de coelibatu sacerdotum evidenter, ut arbitror, confutavimus. Praeterea, si unus Romanus Pontifex praecipio paulo durius, et incompetentes, ut S. Gregorius dicit, imposuit, mox illud a successore temperatum fuit.

Secundum est, non fuisse eo tempore votum annexum sacro ordini. Gregorius enim dicit, durum sibi esse visum, ut Subdiaconi castitatem tenere cogerentur, qui non promiserant. At si in Sicilia Subdiaconi non volebant, num alibi nusquam volebant? Imo abusus erat, quod in Sicilia non voverant. Atque ideo ibi S. Gregorius jubet,

moneri Episcopos, ut nullum ordinem Subdiaconum, qui non antea continentiam voveat.

Tertium est tyrannidem hanc a Romana Ecclesia coepisse, in Orientali autem seu Graeca Ecclesia ejusmodi usum non fuisse. Sed mendacium apertissimum est, non fuisse usum continentiae Subdiaconorum, atque ordinum etiam superiorum in Orientali et Graeca Ecclesia ante tempora S. Gregorii. Contrarium enim disertis verbis docet Epiphanius haeresi 59. Hieronymus lib. in Vigilantium. Leo epist. 84. et alii quos supra citavimus in disputatione de coelibatu sacerdotum.

Quartum est, Gregorium, licet admodum superstitionis, vidisse tamen hoc esse durum, et alienum a pietate, et moderari conatum, non tamen potuisse quantum volebat, ob canones et decreta. Sed quod sanctissimum virum admodum superstitionis Petrus Martyr vocat, facit more suo. Quod ait eum vidisse hoc esse alienum a pietate, mentitur, ut solet. Non enim impium, sed incompetentes Gregorius esse dixerat praedecessoris sui decretum. Quod addit S. Gregorium moderari conatum canones praedecessorum, sed non tantum fecisse quantum voluisset, plane divinat, vel somniat potius. Gregorius enim, ut summa potestate, ita etiam summa libertate utebatur in iis, quae ad Dei honorem, et Ecclesiae utilitatem pertinere videbat.

Adferunt alii quidam adhuc unum testimonium ex Gelasio Papa. Is enim epist. I. ad Episcopos Lucaniae, cap. 23. de viduis, quae continentiam voverant, loquens, ait: « Nos talibus nullum laqueum debemus injicere, sed solum adhortationes praemii sempiterni, penaeque proponere divini iudicii, et ut nostra sit absoluta conscientia, et illarum pro se rationem Dei reddat intentio. » Haec ille.

Respondeo: laqueus, de quo Gelasius loquitur, non est, ut adversarii credunt, nuptiarum prohibitio iis quae voverant, sed iis quae non voverant. Nam ante dixerat Gelasius eas, quae voverant, non posse nubere sine peccato: « Sicut, inquit, si se continere non poterant, secundum Apostolum nullatenus nubere velabantur: sic habita secum deliberatione, promissam Deo pudicitiam fidenter debent custodire. » Vult igitur Gelasius

non debere cogi viduas ad vovendum, sed exponenda illis esse, et praemia si voveant, et reddant, et supplicia si voveant, et non reddant.

CAPUT XXXV.

Quod juniores vivere possint.

Sequitur disputatio quarta de iis, qui vota monastica suscipere, ac nuncupare possunt. Quatuor sunt genera personarum, quibus praeter ceteris adversarii negant facultatem hujusmodi vota suscipiendi. Primo, juniores. Secundo, filii familias invitis parentibus. Tertio, conjuges ex consensu mutuo. Quarto, conjuges ante matrimonium consummatum, invito altero conjugum.

De primo, Lutherus lib. de votis monasticis ait, non oportere viros admittere ad vota monastica, nisi post annum 70 vel 80. Similiter in Confessione Augustana, art. 27. congeritur, quod pueri permittantur fieri religiosi. Calvinus lib. IV. Institut. cap. 13. §. 19. dicit olim nefas fuisse ante annum 60. admittere feminam ad votum continentiae. Martyr in lib. de coelibatu, et votis eandem querimoniam renovat. Probat ex illis verbis I. Tim. V. *Adolecentioribus viduas devota*, vel ut est in Graeco *εὐπρεπὲς* rejice, et, *Volo juniores nubere, matres familias esse etc.* (1) possumus addere duos veteres Canones; nam Concilium Romanum sub Sylvestro, can. 10. prohibet velari sacrimoniales ante annum 72. et beatus Gregorius lib. III. epist. 11. vetat sacramentalem velari ante annum 60.

At his non obstantibus dicimus duo. Primo ad vota suscipienda continentiae, obedientiae, et paupertatis, requiri quidem eam aetatem, in qua sit usus liberi arbitrii; sed ubi is adfuerit, in quacumque aetate licet Italia vota nuncupare. Probat primo Scriptura, Thren. III: *Bonum est viro, cum portaverit jugum ab adolescentia sua.* Matth. XIX: *Si puerulus venire ad me* (2).

Secundo exemplis: nam Joannes Baptistam a pueritia secessit in eremum, Luc. I. B. Maria adolescentula vovit perpetuam continentiam, ut supra demonstravimus. B. An-

(1) I. Tim. V. 11 et 14. — (2) Jerom. Thren. III. 27; Matth. XIX, 14.

fonius, Paulus I Eremita, Hilarion, Benedictus, Bernardus, Franciscus, alique permulti in adolescentia Monachi facti sunt, ut patet ex Athanasio, Hieronymo, Gregorio et Bonaventura, in eorum sanctorum vitis. Pari ratione omnes fere sanctae Virgines, quas Ecclesia publice colit, adolescentulæ voverant continentiam, ut Thecla, Agnes, Cecilia, Agatha, Lucia, Clara, Catharina, et aliae propemodum infinitae.

Tertio probatur ex Patribus. Athanasius de humanitate Verbi, dicit etiam pueros virginitatem profiteri doctos esse a Christo, Basilus in quaestionibus diffuse explicatis, quaest. 45. disputat in qua aetate recipiendi sint homines ad vota monastica, et respondet, in prima aetate esse recipiendos pueros ad monasterium, sed non esse admittendos ad professionem, nisi ubi ceperint liberum habere usum rationis. Ambrosius lib. III. de virginibus: « Non ergo, inquit, aetas rejicitur florentior, sed animus examinatur. Ac certe Theclam non senectus, sed virtus probavit. Et hinc quid plura contexam, cum omnis aetas habilis Deo, perfecta sit Christo? Nec mirere in adolescentulis professionem, cum legeris in parvulis passionem. An dubitamus si eum usque ad continentiam sequatur adolescentia, quem usque ad mortem confitetur infantia? »

Hieronymus in epist. ad Eustochium de virginit. docet, in cenobiis fuisse suo tempore homines omnis aetatis, pueros, viros, senes. Augustin. de sancta virginit. cap. 36. « Sed, induit, respice agmina virginum, pueros, puellarumque sanctarum. In ecclesia tua eruditum est hoc genus, illic tibi a matris uberibus pullulavit, nomen tuum ad loquendum linguam solvit, nomen tuum velut lac infantiae suae suxit infusam. Non potest quisquam ex hoc numero dicere, qui prius fuit blasphemus, et persecutor. Imo etiam quod non jussisti, sed tantummodo volentibus arripiendum proposuisti dicens, qui potest capere capiat, arripuerunt, voverunt, et propter regnum caelorum seipsos, non quia minatus es, sed quia hortatus es, castraverunt. »

Secundo dicimus ad professionem publicam, expetendam etiam eam aetatem, quam leges Ecclesiae praescribunt, quae pro tempore et locorum diversitate variæ exstiterunt. Nam Concilium Caesaraugustanum, cap. ult. et Agathense can. 43. jubebant expectari annum 40. antequam mulieres publicam

professionem emitterent. Concilium autem Carthaginense III, can. 4. jubebat expectari annum 25. Quod expositum est in Concilio Milevitano, can. 26. debere intelligi, nisi aliqua necessitas cogat ante illud tempus virginem velari. B. Gregorius lib. I. epist. 48. in insulis ubi est molestior habitatio, jubet ne recipiatur aliquis ad monasticam professionem ante annum 18. ex quo recte deducunt canonistae, in aliis locis posse recipi in minori aetate nimirum anno 14. quam aetatem definiunt multi canoness, ut cap. Ad nostram, et cap. Significatum, jextra de regularibus.

Porro Concilium Trullanum, can. 40. et Concilium Triburiense, can. 24. permittunt professionem etiam ante annum 12, sed nostro tempore Concilium Tridentinum, sess. XXV. cap. 45. statuit professionem non debere fieri ante annum 16, quam aetatem etiam olim definiat S. Basilus, ut testatur Concilium Trullanum cap. 40. ex quibus apparet nunquam in Ecclesia fuisse consuetudinem, aut legem, ut expectaretur annus 60 vel 80.

Ad argumenta, illud Apostoli: *Adolescentiores devota*, seu rejice, intelligitur a numero earum viduarum, quas Ecclesia alebat, non a voto continentiae. Solum enim annus 60 annorum, quae seipsas alere non poterant, voluit Apostolus nutrire sumptibus Ecclesiae.

At, inquit Petrus Martyr, si juniores arcebat Paulus a convictu earum viduarum, quas alebat Ecclesia propter periculum incontinentiae, cur non ob eandem causam arcenda sunt a voto? Respondeo, quae alebantur ab Ecclesia, vovebant etiam continentiam, turpius autem fuisset deficere a voto aliquam ex iis, quae publice alebantur ab Ecclesia, quam ex aliis; ideoque volebat Apostolus recipi juniores ad numerum earum, quae ab Ecclesia alebantur. Illis autem verbis: *Volo juniores nubere*, opponimus verbum, ex I Cor. VII: *Volo omnes esse sicut meipsum*, id est, continentem. Cum enim ista voluntates contrariae sint, oportet dicere neutrum adferre praecipuum, et absolute quidem Apostolum cupivisse, ut omnes continerent, tamen quia nonnulla bonum propositum deseruerant, cepisse optare, ut juniores quae non viderentur perseverare, potius nubere, quam voverent. Vide quae de hoc loco diximus supra cap. 30.

Ad illud Concilii Romani dico primo, locum esse corruptum, et intelligibilem, et falsum

multo minore annorum numerum debere poni pro 72. Dico secundo, loqui Concilium non de omnibus virginibus, sed de illis solum quae antequam profiterentur, viros petierunt, ut ipsa verba Concilii indicant, illa enim diutius quam caetera probanda videntur.

Ad Gregorium dico, eum loqui de sola Abbattissa. Sic enim ait: « Juvenculas Abbattissas fieri vehementissime prohibemus. Nullam igitur fraternitas tua, nisi sexagenariam virginem, cujus aetas hoc, atque mores exequerint, velari permittat. »

CAPUT XXXVI.

Licere filiis ingredi Religionem parentibus invitis.

De secundo, an videlicet filii invitis parentibus fieri possint religiosi, Lutherus, in lib. de votis monasticis dicit, non posse filios, quamvis maximae aetatis sint, ingredi religionem sine consensu parentum, si adhuc supersint. Idem docent Magdeburgenses Cent. IV. cap. 10. col. 1304. et Cent. VI. cap. 6. col. 334. et Martyr in lib. de celibatu, et votis. Ratio eorum prima est, quia praecipuum de obediendo parentibus, in omni aetate obligat, et sicut non licet ulli vovere, quod non obediatur parentibus, ita non licet vovere aliquid eis invitis. Secundo, quia uxor non potest ingredi religionem sine consensu viri, nec servus sine consensu domini, ergo nec filii sine consensu patris, et confirmatur ex Concilio Gangrensi, cap. 16. « Quicumque filii a parentibus praetextu divini cultus abcedunt, nec debitam reverentiam dependent illis, anathema sint. » Contrarium docet B. Thomas in 2. 2. quaest. LXXXVIII. art. 8. ad 2. et antea idem probaverat exemplo suo, quippe invitis et repugnantibus matre et fratribus, ordinem Pradicatorum professus est.

Nos breviter respondemus, licere filiis invitis parentibus ad religionem transire, duabus servatis conditionibus. Una, ut ad annos pubertatis pervenerint. Porro pubertatis in viris est anno 14, ut habemus cap. I. de regularib. in VI, in foeminis anno 12, ut habemus can. puella 20. qu. 2. Altera conditio est, ut parentes non sint in tali necessitate, ut sine filiorum auxilio vivere non possint. Tunc enim tenentur ex praecipuo Dei, parentibus adesse.

Probatur jam haec sententia, primo Scripturis. Elsi enim hoc Scriptura diserite non docent, tamen eis valde conforme est. Genes. XII: *Egredere de domo tua, et de cognatione tua, et de domo patris tui. Deuter XXXIII. Qui dixit patri suo, et matri suae: Nescio vos; et fratribus suis: Ignoro illos. Hi custodierunt eloquium tuum, et pactum tuum servaverunt* (1). Ubi Moses in laudibus Levitarum ponit, quod parentes et fratres deseruerint, ut Deo liberius vacarent. Unde glossa interlinearis exponit, qui dixerunt: nescio vos, patri et matri cursum mentis impediuntibus. Item Psal. XLIV. *Obliviscere populum tuum, et domum patris tui, et concupiscet Rex decorem tuum*: Item Math. X. *Qui amat patrem vel matrem plus quam me, non est me dignus. Et Lucae IX, non permisit Dominus eum, quem vocabat, ut iret domum ad salutandum, vel ad sepeliendum parentem.*

Secundo sacris canonibus, nam in Concilio Toletano X, cap. ult.: « Parentibus, inquit, filios religioni tradere non amplius, quam usque ad quartumdecimum eorum aetatis annum licentia poterit esse. Postea vero, an cum voluntate parentum, an suae devotionis sit solitarium votum, erit filiis licitum religionis assumere cultum. » Item 20. quaest. 2. can. Puella., qu. sumptus est ex Concilio Triburiensi, can. 24. « Puella, inquit, si ante duodecimum aetatis annum sponte sua velamen sibi sacrum assumpserit, possunt statim parentes vel tutores id factum irritum facere si voluerint. Si vero in fortiori aetate adolescentula, vel adolescens servare Deo elegerit, non est potestas parentibus prohibendi. » Item cap. Cum virum, de regularib., Clemens III, loquens de puella nubili: « Tunc, inquit, quia liberum habet arbitrium in electione propositi, parentum sequi non cogitur voluntatem. »

Tertio, testimoniis Patrum, Chrysostomus in fine lib. III. contra vituperat. vitae monasticae: « Sin autem, inquit, alloquens parentes, vos contenderitis, filii quidem si fuerint egregia virtute praediti, etiam nolueritis, ad hanc pervenient Philosophiam monasticam, sempiternisque gaudiis fruuntur: Vos

(1) I. Gen. XII, 1; Deut. XXXIII, 9. — (2) Psal. XLIV, 11 et 12; Math. X, 37.

autem infinitos vobis ipsis cruciatus congeritis. « Idem homil. 84. in Joan. : « Cum spiritalia, inquit, impediunt parentes, nec agnoscendi quidem sunt. » Similia habet in cap. VI. epist. ad Ephes. in illud : *Filii obedite parentibus in Domino* (1); vult enim additum esse, in Domino, quia non debemus eis parere, cum pietatem impediunt.

Theophylactus in cap. XIX. Joann. in illud: Ecce mater tua: « Oportet, inquit, quidem parentibus ad pietatem obsistentibus non parere; non obsistentibus autem omni cura servire. »

Ambrosius lib. III. de virginibus loquens de illis, quæ invitis parentibus profitebantur, non arguit ipsas, sed eorum parentes, qui vim facere conabantur, quos dicit esse peiores Gentilibus, qui filias præmiis ad virginitatem invitabant: « Illic præmiis, inquit, revocantur a nuptiis: hic ad nuptias coartantur injuriis: Illic violentia fit ut capiantur? hic fiet violentia ne profiteantur? Et potest esse patientia Sacerdotum, ut non vel morte oblata, si ita necesse est, integritatis sacrificium vendicent? »

Hieronymus in epist. de suspecto contub: « Si quis, inquit, te corripit, quod sis Christiana, quod sis Virgo, non cures quæ matrem deserueris, ut in monasterio inter virgines viveres: talis detractio laus tua est, illum enim prefers matri, quem præferre juberis et animæ tuæ. » Idem ad Heliodorum, quæ prima est omnium: « Licet, inquit, parvulus ex collo pendeat nepos, licet sparsa crine, et scissis vestibus ubera, quibus te nutriet mater ostendat, licet in limine pater jaceat, percalcato perge patre, sicisque oculis ad vexillum crucis evola. Solum pietatis genus est, in hac re esse crudelem. » Idem in vita Malchi testatur, eum, cum a parentibus ad nuptias minis et blanditiis cogeretur, eis invitis, ad monasterium se contulisse.

Augustinus in epist. 38 ad Letum, qui a matre impediatur, ne ad vitam perfectam sequeretur: « Sed quid, inquit, dicit, aut quid allegat? forte decem illos menses, quibus viscera ejus onerasti, et dolores parturitionis ac labores educationis? Hoc interfecte verbo salutari, hoc perde matris, ut in vitam æternam invenias eam. Hoc memento, ut oderis in ea, si diligis eam, si tyro Christi es, si turris fundamenta posuisti. »

Gregorius Turonicus in vita Leoardi et

Pappulæ, laudat eos, quod tam ille, quam illa, invitis parentibus, monasticam professionem susceperint. Gregorius homil. 37. in Evangelia in illud. *Qui non odit patrem, etc.*: « Quos, inquit, adversarios in via Dei patimur, odiendo et fugiendo nesciamus. »

Denique B. Bernardus epist. 3. quam scribit nomine Eliæ Monachi ad parentes ejus: « Sola, inquit, causa, qua non licet obedire parentibus, Deus est. Ipse enim dicit, qui amat patrem, aut matrem plus quam me, non est me dignus. Si vere me, ut homi, et pii parentes diligitis, quid me Patri omnium Deo placere satagentem inquietatis, et ab ejus servitio, cui servire regnare est, retrahere tentatis? Verum nunc cognosco, quia inimici hominis domestici ejus. In hoc vobis obedire non debeo, in hoc non agnoscere vos parentes, sed hostes. Si diligetis me, gauderetis utique, quia vado ad meum atque vestrum, imo universorum Patrem. Alioqui quid mihi et vobis? quid a vobis habeo, nisi peccatum, et miseriam etc. »

Quarto, probatur ratione B. Ambrosii lib. de virginibus: « Cui licet, inquit, maritum eligere, cur non licet Deum præferre? » At licet filiis parentibus invitis, matrimonium contrahere, cur non etiam licet iisdem invitis continentiam profiteri? Præterea licet viro, uxore invita, ad religionem transire, quando matrimonium de presenti quidem contractum erat, sed nondum consummatum, ut habemus c. Verum, et c. Ex publico, de conversione conjugatorum: ergo multo magis licebit invito patre. Præterea quilibet ingenuus post annos pubertatis est juris sui, quantum ad ea, quæ ad personam et statum suum pertinent. In hoc enim differunt servi a liberis. Denique, magis obediendum est Deo, quam hominibus, Act. V. Deus autem consulit perfectam vitam, Matth. XIX omnibus in genere, et in particulari interna inspiratione vocat quosdam: ergo si parentes resistant, audiendi non sunt.

Neque argumenta in contrarium vim ullam habent. Primum est, Deus jubet obedire parentibus, et eos honorare. Ephes. VI.

Respondeo: parentibus duo a filiis debent, obedientiam, et honorem, id est, temporaria subsidia. Quantum ad primum, dico ex Chrysostomi, Theophylacti, Hieronymi, et aliorum expositione in eum locum, ideo Apostolum addidisse, in Domino, ut intelli-

gamus, non esse eis obediendum, nisi in iis, quæ non impediunt pietatem. Quantum ad alterum, dico, præceptum illud, ut alia omnia affirmativa, non obligare, nisi in casu necessitatis, cum videlicet pater sine filii opera vivere non potest. Si enim vel dives sit, vel habeat alios, a quibus alatur, filius non tenetur ei adesse, ut expresse docet Luc. IX. Dominus cum ait: *Sine mortuos sepelire mortuos suos*. Nam ut Theophylactus exponit, qui dixerat: *Sine, ut vadam, et sepeliam patrem meum* (1), non dicere voluit: Pater meus mortuus est, debeo eum sepelire; sed, sine ut maneam cum patre meo, usque ad mortem ejus; cum autem obierit, et eum sepeliero, tunc sequar te.

Secundum argumentum erat: Uxor non potest ingredi religionem sine consensu viri, nec servus sine consensu domini; igitur nec filius sine consensu patris.

Respondeo: vir non habet corporis sui potestatem, sed uxor, ut dicitur I. Cor. VII, et ideo non potest vir de persona sua disponere sine consensu uxoris. Filii autem, quoad personam suam, liberi sunt post annos pubertatis. Unde B. Augustinus, qui epist. 36. ad Letum docuit posse filios invitis parentibus sequi perfectionem; idem in epist. 199. ad Ediciam, docet, uxorem id facere non posse sine consensu viri. Pari ratione servus non habet personæ suæ potestatem, sed dominus ejus: ideo de ea disponere non potest. Addit B. Thomas 2. 2. quest. CLXXXIX art. 9. quod cum subjectio servilis sit pœna peccati, non autem subjectio filialis, non mirum videri debet, si servis admittitur aliquid, quod antea eis competeat, et id non admittitur filiis.

Argumentum tertium ex Concilio Gangrensi, cap. 16. Respondeo: fuisse eo tempore quosdam, qui male intelligentes verba Domini, Luc. XIV: *Si quis venit ad me, et non odit patrem, et matrem, et uxorem, et filios, etc.* (2) prætextu Evangelii relinquebant non solum parentes, sed etiam uxorem, et liberos, nec eorum ullam curam gerebant, etiamsi maxime indigerent. Hos ergo Synodus anathemati subjicit. Unde cap. 14. anathema dicit conjugibus deserentibus conjuges. Et cap. 15. parentibus deserentibus filios, et cap. 16. filiis negligentibus parentes.

Ex quo apparet, nihil facere hoc decretum contra religiosos, qui parentibus adsunt, si

eorum præsentia necessario indigeant. Si autem non indigeant necessario, absunt quidem corpore ab eis, tamen eos juvant quomodo religiosus decet, nimirum precibus apud Deum. Nam etiam filii seculares non eodem modo juvant parentes, sed alii consilio, alii opibus, a quibus alatur, filius non tenetur ei adesse, ut expresse docet Luc. IX. Dominus cum ait: *Sine mortuos sepelire mortuos suos*. Nam ut Theophylactus exponit, qui dixerat: *Sine, ut vadam, et sepeliam patrem meum* (1), non dicere voluit: Pater meus mortuus est, debeo eum sepelire; sed, sine ut maneam cum patre meo, usque ad mortem ejus; cum autem obierit, et eum sepeliero, tunc sequar te.

Ad quartum argumentum Petrus Martyr ex Basilio quest. 15 fuse explicata, ubi filios dicit non esse recipiendos ad monasticam disciplinam, nisi a parentibus offerantur. Respondeo: loquitur S. Basilius de filiis, qui ob minorem ætatem adhuc subsunt in omnibus patriæ potestati, id quod textus Basilius loquitur apertissime: « Fos, inquit, qui sub parentibus sunt, dum ab illis ipsis adducuntur, coram multis testibus suscipiemus. »

CAPUT XXXVII.

Licere conjugatis ex consensu vocere continentiam.

De tertio, an liceat conjugatis ex consensu mutuo suscipere vota perpetuæ continentie. Negat hoc disertis verbis Petrus Martyr in commentar. I. Cor. VII. et probat ex verbis Pauli. *Nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi, et iterum revertimini in idipsum* (3). Ubi Paulus solum ad tempus concedit vacationem ab usu conjugali. Idem docent Magdeburgenses Cent. IV cap. 10, col. 1304, ubi accusant Malchum Monachum, tamquam matrimonium contemptorem, quia ex consensu perpetuo abstinuit ab uxore, quam duxerat in captivitate sua. Ubi obiter notanda est imperitia, vel nequitia ipsorum. Nam, ut Hieronymus scribit in vita Malchi, cogebatur Malchus a Barbaris ducere in uxorem mulierem quandam, quæ virum habebat; cum igitur non posset sine peccato adulteri illam accipere, simulavit nuptias, ut mortem evaderet, et illam pro sorore habuit, et tamen Magdeburgenses illum reprehendunt, quod illi mulieri misceri noluerit.

(1) Eph. VI. 1.

(1) Luc. IX, 59 et 60. — (2) Luc. XIV, 26. — (3) I. Cor. VII, 5.

At hic error impudentissimus est; et probo primo ex ipso Pauli loco: nam Paulus postquam ait: *Iterum revertimini in idipsum*, subdit: *Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium*. Ubi illud: *Secundum indulgentiam*, non potest referri ad illud: *Nolite fraudare invicem*. Ibi enim locum habet imperium, non indulgentia; neque ad illud: *Nisi ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi*. Nam abstinere ad tempus ex consensu propter orationem, non eget indulgentia. Id enim dicimur indulgere quod non libenter concedimus, sed quasi coacti. Paulus autem maxime cupiebat, ut continent, cum dicat: *Cupio omnes esse sicut me ipsum*; ergo illud: *secundum indulgentiam*, refertur ad illud: *Iterum revertimini in idipsum* (1). Id enim Paulus non libenter concedit, sed indulget propter incontinentiam illorum; quomodo exponunt Hieronymus lib. I. contra Jovinianum, Augustinus lib. I. contra Julianum, cap. 21. Ambrosius, Theodoretus, et alii in hunc locum. Ergo qui perpetuo continent ab uxore ex consensu, rem gratissimam Paulo faciunt; tantum abest, ut ipse id prohiberet.

Secundo, probatur ex Patribus, Basilium in questionibus diffuse explicatis, quæst. 12: « Eos, inquit, qui in conjugio matrimonii, ad talem vitam accedunt, percunctari oportet, an ex consensu hoc faciant etc. » Epiphanius hæresi 59. et Hieronymus lib. contra Vigilantium dicunt, conjugatos non consuevisse sacris initiari, nisi continentiam perpetuam ab uxore promitterent. Quod idem statuit Concilium Arelatense II, can. 2. Idem quoque S. Hieronymus in epist. 14. ad Celantiam, arguit eam feminam, quod sine consensu viri continentiam vovisset.

Augustinus in epistola ad Ediciam, quæ est 199: « Quod, inquit, Deo pari consensu ambo voveratis, perseveranter usque in finem reddere ambo debuistis. A quo proposito si lapsus est ille, tu saltem contantissime persevera. » Et epist. 43. ad Arment. et Paulinam: « Ambo, inquit, Deo reddite, quod ambo vovistis. » Et infra: « Sit vester consensus oblatio ad supernum altare Creatoris etc. » Et supra: « Nunc vero quia tenetur apud Deum sponsio tua, non te ad magnam justitiam involo, sed a magna iniquitate deterreo. » Idem Augustinus in epist. 32. ad Paulinum, laudat eum, quod cum

Therasia conjugæ suæ continentiam votum susceperit. Ipse etiam S. Paulinus epist. 3. ad Aprum, mirifice eum laudat, quod cum uxore perpetuam continentiam Deo voverat.

Gregorius lib. IX. epistola 39. ad Theodisiam patriciam: « Si vero, inquit, utrisque conveniat continentem vitam ducere, hoc quis audeat accusare, quando certum est, quod omnipotens Deus, qui minora concessit, majora non prohibuit? » Theodoretus lib. IV. hist. cap. 13. laudat Pelagium Laodicensem Episcopum, quod prima die nuptiarum, cum ipse juvenis juvenem sponsam accepisset, ei persuaserit, ut simul continentiam voverent. Hilarius Arelatensis in epist. ad Augustinum, quæ præponitur libris de prædestinat: « Sciat, inquit, sanctitas tua, fratrem meum cum matrona sua ex consensu perfectam Deo continentiam devovisse. Unde rogamus sanctitatem tuam, ut orare digneris, quo hoc ipsum in eis Dominus confirmare et custodire dignetur. »

Probatur tertio, exemplis eorum, quos recte fecisse, quod ex consensu continentiam voverint, nullo modo negari potest, cum sancti fuerint, et miraculis claruerint. Primum exemplum est Mariæ et Joseph. Quod enim veri conjuges fuerint, patet ex Evangelio Matth. I. *Joseph fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam. Et: Joseph vir ejus, cum esset justus etc.* (2) quod autem ex consensu perpetuo continerent, certum est. Fuit enim error Helvidii a tota Ecclesia damnatus, quod B. Maria non fuerit semper virgo. Unde B. Augustinus de consensu Evangelistarum, lib. II. cap. I: « Hoc exemplo, inquit, magnifice insinuat fidelibus conjugatis, etiam servata pari consensu continentia, posse permanere conjugium, non permixto corporis sexu, sed custodito mentis affectu. » Neque hoc exemplum adversarii negare possunt.

Nam Centuriatores Gent. I. lib. I. c. 10. col. 366. dicunt, Josephum et Mariam ita verum conjugium contraxisse, ut voluerint, statulo tempore, more aliorum conjugum liberos procreare. Quod etiam docet Martinus Bucerus in c. I. Matth. Petrus Martyr in lib. contra Smithæum de cœlib. et Galvinus in I. cap. Luc. Id autem etsi blasphemum est, cum B. Mariam virginitate animi, quæ sola virtus est, spoliare nitatur, tamen in eo nobis deservit, quod hinc habemus non posse

(1) I. Cor. VII. 5, 6 et 7. — (2) Matth. I. 20 et 19.

negare hæreticos, quin veri conjuges fuerint Maria et Joseph. Porro iidem Centuriatores Centur. IV. cap. 5. col. 405. dicunt errorem Helvidii esse, dicere B. Mariam aliquando cum Josepho viro suo rem habuisse: nec possunt dicere, B. Mariam, invito Josepho continuisse, nec e contrario, cum uterque sanctissimus fuerit.

Secundum exemplum est Ammonis Monachi, qui cum uxore virgine ex consensu semper virgo permansit, teste Palladio in historia Lausiaca, cap. 8. et quod hoc Deo placuerit, ex eo manifeste colligitur, quod ejus animam S. Antonius in cœlum ab Angelis deferri cum summa gloria vidit, ut Athanasius refert in vita S. Antonii.

Tertium exemplum est apud Cassianum Collat. XIV. cap. 7. ubi refert, Laicum quemdam, quia cum uxore sua, ex consensu continentiam virginalem colebat, adeo claruisse, ut Dæmonem quemdam ferocissimum, quem S. Joannes Abbas expellere ab obsesso corpore non potuerat, ipse sola sua presentia mox expulserit.

Quartum est S. Paulini et Therasiæ uxoris, qui ex consensu votum perpetuæ continentiam susceperunt. De quo vide epist. 32. Augustini ad Paulinum.

Quintum est S. Maturiani et Maximæ uxoris, de quo vide Victorem lib. I. de persecutione Wandalica.

Sextum est apud Gregorium: Turonicum de gloria Confessorum, cap. 32. ubi refert, quod cum ex duobus conjugibus, qui semper ex consensu caste vixerant, altera mortua esset, alter in hæc verba prorupit: « Gratias tibi ago, omnipotens Conditor, quod hanc puellam, sicut eam tradidisti impollutam, et ab omni voluptatis contagio puram, ita tibi restituo. Illa vero etiamsi mortua esset, subridens ait: Sile vir Dei, quia non est necesse prologui nostrum, nemine interrogante, secretum. »

Septimum est S. Eduardi Angliæ Regis, de quo Sarius tom. I. ex antiquo manuscripto refert, quod cum una cum uxore virgo permansisset, multis miraculis claruit, et post annos centum a morte, inventus est omnino integer, adeo ut ne barba quidem illi, quæ proluxa et cana fuerat, decidisset.

Octavum est S. Henrici I. Imperatoris, sed secundi Regis, et Kunegundis uxoris ejus, qui similiter ex consensu virgines perman-

serunt, et miraculis claruerunt, adeo ut voverem candentem sine læsione calcaverit S. Kunegundis in testimonium virginitatis, de quibus vide Krantzium lib. III. cap. 32. sæ Saxonia.

Nonum est Petri Urseoli Ducis Venetorum, apud Volaterranum lib. IV. qui cum uxore ex consensu caste vivens, miraculis illustris fuit.

Decimum est S. Cathariæ Suecæ, quæ cum viro suo virgo permansit, et miraculis claruit. Volaterranus lib. XXII.

Undecimum Boleslai Pudici Polonorum Regis, de quo sic canit Clemens Janitius Polon.

Conjuge consenuit cum virgine virgo maritus, Addictus studii casta Diana tuus.

Duodecimum est Alphonsi II. Regis Castellæ, de quo similia refert Volaterranus lib. II. quod nimirum miraculis claruit, et ab uxore perpetuo se continerit.

Probatur ultimo ratione. Nam tota causa, cur non liceat viro profiteri continentiam, est, quia non habet potestatem corporis sui: et nemo potest rem alienam donare invito domino. At ista causa cessat, cum ex consensu fit votum.

Adde postremo, quod solum contra objici potest illud Matth. XIX: *Quod Deus conjunxit, homo non separet* (1). Sed hoc facile solvitur; nam non solvitur conjugium per votum continentiam. Unde Augustinus lib. I. de serm. Domini, cap. 25: « Beatiora, inquit, sanè conjugia judicanda sunt, quæ sine filiis procreatis, sive etiam ista terrena prole contempta, continentiam inter se pari consensu servare potuerint; quod neque contra illud præceptum fit, quo Dominus dimittit conjugem vetat, et illud servatur quod ait Apostolus: Relinquem est, ut qui habet uxores, tanquam non habentes sint. »

(1) Matth. XIX. 6.
Tom. II.

CAPUT XXXVIII.

Per vota solemniter solum Matrimonium ratum, non consummatum.

De quarto duo sunt errores extremi. Unus est Martini Kemniti contra sess. XXIV. Concilii Tridentini can. 6. et Magdeburgensium, qui docent, matrimonium sive sit ratum et consummatum, sive sit ratum tantum, non posse solvi per monasticam professionem. Ita docent Centur. 1. lib. II. cap. 12. col. 637. idem docet Erasmus in cap. VII. I. ad Corint. et in eamdem sententiam propendit ex Catholicis Claudius Espencus lib. VI. cap. 4. de continent. suntque pro hac sententia gravissima argumenta. Nam Matth. XIX. et I. Cor. VII. matrimonium insolubile esse pronuntiant: quod autem hoc de rato dicatur, patet primo, quia matrimonium ratum non differt a consummato ulla essentiali differentia; copula enim carnalis actus quidam est conjugii, non essentia conjugii. Secundo, matrimonium ratum est verum Sacramentum, significans Christi et Ecclesie unionem inseparabilem, ergo indissolubile. Præterea Tertio, per matrimonium ratum dat vir uxori potestatem corporis sui: ergo non potest invita uxore continentiam Deo vovere.

Alter error est in altero extremo, quod nimirum matrimonium etiam consummatum dissolvatur per ingressum in religionem. Ita decrevit Justinianus C. de Episc. et Cler. l. finali; et refert hanc legem Gregorius lib. IX. epist. 39. pro qua sententia adduci solet Basilius in questionibus fusiis explicatis, q. 12. ubi videtur dicere, virum, qui non potest ab uxore impetrare consensum transeundi ad religionem, posse ea invita id facere; adducitur etiam exemplum Theonæ Abbatis, de quo Cassianus col. XXI. cap. 9. scribit, quod cum per quinque annos cum uxore vississet, ac deinde Monachus fieri vellet, et ab uxore licentiam non impetraret, illa invita, matrimonium solvit, et Monachus factus est. Et cap. 10. scribit idem Cassianus, non debere hoc factum reprehendi, cum iste Theonas Apostolicis miraculis postea claruerit, et

(1) Matth. XIX, 6; I. Cor. VII, 10.

a plurimis magnis Patribus factum ejus colaudatum fuerit.

At nihilominus Ecclesie sententia est in medio, nimirum matrimonium ratum solvi per monasticam professionem, non autem matrimonium consummatum. Id habemus cap. Ex publico, et cap. Ex parte tua, et cap. Verum, de conversione conjugat. et 27. quæst. 2. can. desponsatam, aliisque multis canonibus ibidem; quibus accessit Tridentini Concilii, sess. XXIV. can. 6. ubi dicitur: « Si quis dixerit matrimonium ratum, non consummatum, per solemnem religionis professionem alterius conjugum non dirimi, anathema sit. »

Probatur ergo secunda pars hujus sententiae contra secundum errorem. Primo, ex ipsa Scriptura: nam quod Christus ait: *Quos Deus conjunxit, homo non separet. Et: Qui dimiserit uxorem, facit eam mechari.* Matth. XIX. et quod ait Apostolus I. Corint. VII: *Is qui matrimonio juncti sunt; præcepto non ego, sed Dominus, mulierem a viro non discedere etc.* in aliquo matrimonio locum habere debet, ergo saltem in matrimonio consummato; si enim in hoc non habet locum, in nullo habebit. Secundo, ex Patribus: nam Hieronymus in epist. 14. ad Celantiam, arguit eam, quod sine licentia viri continentiam vovisset. Item Augustinus epist. 45. ad Armentarium, et in epistola 199. ad Ediciam, diserte docet, non licere conjugii, invito conjuge, vovere continentiam, et si id faciat, debere cogi, ut, voto non obstante, viro suo debitum reddat. Idem docet Gregorius lib. IX. epist. 39. ad Theoctistum, ubi reprehendit legem civilem, quæ permittit contrarium. Idem prohibent VIII Synodus et Nicolaus I, in epist. ad Carolum Regem, aliaque Conciliorum et Pontificum decreta apud Gratianum 27. quæst. 2. necnon in decretalibus, tit. de convers. conjugatorum.

Ad testimonium Basili respondet, fortasse loqui eum de matrimonio rato, sed nondum consummato. Quod si ita est, sententia ejus nobis apertissime favet. Sin autem de consummato forte loquatur, dico tria habere eo loco Basilium. Primum enim asserit, conjugatum venientem ad monasticam, debere interrogari, an consensum uxoris obtinuerit: *Vir enim non habet potestatem corporis sui, sed uxore*, ut Apostolus ait I. Cor. VII. Deinde addit Basilius, si conjux

repugnet, ac resistat, oportere audire Domini vocem: *Qui non odit patrem, matrem, uxorem etc. non est me dignus* (1). Quæ duo inter se pugnare videntur. Sed addit tertio, sæpe accidisse, ut orationibus a Deo impetratum sit, ut conjux morbo correpta, consensum præbere cogeretur.

Videtur ergo S. Basilius velle, ut conjugatus, si Monachus fieri velit, primum consensum uxoris quærat: si impetrare non potest, oret Deum, et lachrymis et jeuniis instet, quo id etiam uxori persuadeatur, ac tum demum obtento consensu Monachus fiat. Sic enim et Apostolo obediet, dum non sine consensu conjugem relinquit, et Christo etiam parebit, dum uxoris amorem Christi amori postponit. Exemplum habemus in fratre et sorore S. Bernardi. Nam et ille ab uxore, et illa a marito orationum instantia consensum obtinuit, quem antea impetrare non poterant. Vide lib. I, cap. 4 et 6. vita S. Bernardi.

Ad exemplum Cassiani dico, esse illud unum ex iis factis Sanctorum, quæ sunt admiranda, non imitanda. Credendam enim est, peculiari Spiritus sancti admonitu id factum esse, præter communem ordinem, ac legem, quandoquidem ille tot claruit postea signis et virtutibus.

Probatur altera pars contra alterum errorem. Primo, testimonio Ecclesie supra citatis; etsi enim adversarii ea non recipiunt, tamen cum nulla ipsi in contrarium adferant, recta ratio docet, potius credendum esse tot sanctis Pontificibus, et uni generali Concilio, quam simplici inficiationi paucorum hominum.

Secundo probatur exemplis Sanctorum. Ac primum, quod sanctam Theclam ante matrimonii consummationem S. Paulus a nuptiis revocaverit, testatur Epiphanius hæresi 78. et Ambrosius lib. II. de virginibus.

Secundum exemplum est S. Alexii, qui prima nocte nuptiarum uxorem intactam relinquens, peregre profectus est, castamque vitam perpetuo duxit: ita refert Simeon Metaphrastes in ejus vita, cujus historia totius Ecclesie a multis sæculis celebratione confirmata est.

Tertium exemplum est S. Euphrasie, de qua similia refert idem Simeon Metaphrastes.

Quartum est S. Ceciliæ, quæ, teste eodem Metaphraste, prima nocte nuptiarum negavit viro suo Valeriano conjugale debitum, quia nimirum continenter vivere volebat.

Quintum est apud Augustinum lib. VIII. Confess. cap. 6. ubi scribit, duos milites, lecta Antonii vita, mox vota monastica suscepisse, relictis sponsis, quas habebant: illas vero cum id cognovissent, similiter fecisse. Nec refert quod ab Augustino dicantur sponsæ, non uxores; nam sæpissime Veteres sponsas et sponso vocant usque ad consummationem matrimonii, atque exinde maritos et uxores. Sic accipitur nomen sponsæ in cap. Ex publico, et cap. Carissimus et cap. Ex parte tua, extra de conversione conjugatorum; et eodem modo Augustinus lib. VIII. Confess. cap. 3: « Institutum est, inquit, ut sponsæ jam pactæ, non cito tradantur, ne vilem habeat maritus datam, quam non suspiravit sponsus dilatare. » Præterea adversarii non solum uxores, sed etiam sponsas futuras, negant posse dimitti propter vota monastica.

Sextum est S. Leobardi, qui, teste Gregorio Turonensi, rapti federa nuptialia cum honesta puella inita, et invitis parentibus Monachus factus est.

Septimum est apud Gregorium lib. Dialog. III. c. 14. ubi dicit, Gregorium sacram virginem, nuptiis jam constitutus, ad Ecclesiam confugisse, et sanctimonialis vite habitum petiisse, ac impetrasse.

Probatur ultimo, duplici ratione. Prima est, quia ratio ipsa docet, semper esse licitum transire de statu minus perfecto ad perfectiorem, si id possit fieri sine ullius detrimento. At status conjugii est imperfectior statu religionis: ergo poterit ab uno ad alium fieri transitus quando id fiat sine ullius detrimento: fit autem sine ullius detrimento, quando matrimonium est ratum, sed non consummatum. Nam cum matrimonium est consummatum, duplex detrimentum oritur, si dirimatur: unum proli jam natæ, vel conceptæ, quæ non poterit tam bene educari; alterum ipsi conjugii, quæ manet ligata, nec potest alteri nubere, et quando etiam posset, non tam commode, cum non sit amplius virgo. At nihil horum invenitur in matrimonio non consummato. Ibi enim nulla est proles, et uxor potest alteri nubere, et æque bene, atque antea, cum adhuc sit virgo, et

(1) I. Cor. VII, 4; Luc. XIV, 26.

nihil infamiae incurrat ex huiusmodi repudio, ut notum est.

Dices : at injuria illi fit, cum spoliatur in vita re sua. Respondeo : tenetur consentire marito volenti perfectiores nuptias sine ulla comparatione inire, cum id facere possit sine suo incommodo, potest autem cogi ut faciat, quod tenetur facere.

Dices rursus : si hæc ratio valeret quidquam, probaret non solum propter monasticam professionem matrimonium ratum dirimi, sed etiam propter sacrorum ordinum susceptionem, ac præcipue propter episcopalem dignitatem, cum etiam sacro ordini sit annexum solemne votum continentiae, et status Episcoporum sit perfectior statu religiosorum. At non dirimitur matrimonium ratum propter ordinis sacri susceptionem, ut Joannes XXII definit in Extravaganti, Antiquæ concertat. de voto. Respondeo : non esse similia; nam monasticæ professioni repugnat per se, et ex natura rei conjugium, non autem repugnat per se, et ex natura rei ordini sacro, sed ex solo decreto Ecclesiae.

Secunda ratio est : nam in matrimonio duplex invenitur vinculum; unum spirituale, quod ex solo consensu nascitur; alterum carnale, quod nascitur ex copula; sed istud carnale dirimitur per mortem corporalem, ut patet ex I. Corinth. VII, ergo vinculum spirituale dirimi debet per mortem spiritualem et civilem : talis est monastica professio, qua homo toti mundo quodam modo moritur. Et ex hac etiam ratione patet, cur non dirimatur tale matrimonium per ordinem sacrum; nam sacer ordo non requirit mortem illam spiritualem seu civilem, qua quis opibus et propriæ voluntati renuntiet.

Ad argumenta duplex est solutio. Una communis Theologorum, quam præcipue Sotus explicat in IV, dist. 27, quæst. I, art. 4 quod tam insolubile sit matrimonium tantum ratum, quam consummatum; et tunc ad illa omnia argumenta respondent, ea probare optime matrimonium ratum non posse dirimi ab homine, id est humana ulla auctoritate, sed tamen non probare, quin possit dirimi a Deo; Deum autem esse qui dirimit, cum sponsus vocat ad religionem.

Dices : unde habemus, quod Deus dirimat matrimonia rata, et non dirimat etiam consummata per vocationem ad religionem, cum certum sit, Deum omnia posse dirimere?

(1) Math. XIX, 6 et 5.

Respondeo, scimus ex Ecclesiae declaratione.

Altera solutio est communis Canonistarum, quam etiam sequitur Cajetan. in opusculis tom. I, tract. 28, qui docent, matrimonium consummatum non esse solubile, nisi a Deo : matrimonium autem ratum tantum esse solubile auctoritate Pontificis, et etiam sine illa auctoritate, solvi per ingressum in religionem; et tunc ad argumentum ex verbis Domini Matthæi XIX : *Quos Deus conjunxit, homo non separet*; respondent, ea verba intelligi solum de matrimonio consummato. Nam hæc verba non sunt dicta a Domino, nisi postquam dixerat : *Erunt duo in carne una* (1), quod non sit, nisi per copulam carnalem. Et sic docet exponi debere hunc textum Alexander III, cap. Ex publico, de conversione conjugatorum.

Ad primam rationem respondent, matrimonium ratum et consummatum non differre solum accidentaliter, id est, ut rem operantem, et non operantem, ut vult prima opinio; nec tamen differre proprie essentialiter, quasi desit matrimonio rato altera pars essentiae, quomodo differunt homo et anima; sed differre, sicut perfectum et imperfectum, sicut differunt homo, cui non deest ulla pars integralis, et homo mancus, surdus vel cæcus : id, quod ipsa verba ostendunt. Cur enim dicitur matrimonium ratum, et non consummatum, si nihil ei deest, nisi operatio, sive effectus? Et cur non dicitur etiam sacerdotium ratum et non consummatum, antequam Presbyter incipiat exercere sacros ordines?

Porro id, quod deest matrimonio rato, est id, quod facit illud solubile. Nam Sacramentum matrimonii triplicem habet significationem. Primo, significat gratiam invisibilem, sive conjunctionem Christi cum anima. Secundo, conjunctionem Christi cum Ecclesia per charitatem. Tertio, conjunctionem Christi cum Ecclesia per naturæ conformitatem. Ex quibus matrimonium ratum habet solam primam, ut docet S. Thomas in IV, dist. 27, quæst. I, art. 3 quæst. 2, ad I, et Innocentius III, cap. Debitum, de bigamis. Quæ significatio sufficit ad constituendum verum Sacramentum, sed ea non facit matrimonium insolubile; nam illa conjunctio Christi cum anima non est insolubilis, ut patet.

Matrimonium autem consummatum habet alias duas, ut patet ex Paulo, Ephes. V, qui non dixit : *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo, et in Ecclesia* (1), nisi postquam dixerat : *Erunt duo in carne una, quod certe fit per copulam*. Et confirmatur hoc totum ex eo, quod si matrimonium ratum, non consummatum, significaret unionem Christi cum Ecclesia, sequeretur esse digamum, qui duo matrimonia rata contraxit, licet unum tantum, aut nullum consummaverit, quod est contra cap. Debitum, de digamis. Sequela patet; nam digamia contrahitur ex defectu significationis unius Christi cum Ecclesia, quam non habet, qui cum duabus contraxit.

Ad secundam rationem dico, matrimonium ratum esse verum Sacramentum, sed non perfectum, quoad omnem significationem.

Ad tertiam dico. Primo, eos, qui dant seipsos uxori, semper intelligere, se dare cum ea conditione, nisi vocentur a Deo ad spirituales nuptias. Secundo, non teneri conjugem ad solvendum ejusmodi debitum cum detrimento boni spiritualis sui, quando in potest fieri sine ullo detrimento alterius conjugis, ut in presenti accidit. Utraque solutio est bona, sed hæc posterior est conformior decretis et factis Pontificum, qui de facto dispensant in matrimonio rato, non consummato. Præterea, prima opinio nititur testimonio Nicolai, 27, quæst. 2, can. Scripsit, ubi dicit, Deum esse, qui solvit matrimonium, cum aliquem vocat ad religionem. At hoc fundamentum non est solidum, quia Nicolaus loquitur de matrimonio consummato, et intelligit illud solvi, quoad thorum, non quoad vinculum.

CAPUT XXXIX.

De Eremitis.

Sequitur disputatio quinta de Eremitis. Eremitarum institutum præ cæteris religionibus gravissime reprehendunt Magdeburgenses Centur. IV et V, cap. 6 et 10, necnon Calvinus lib. IV Instit. cap. 43 et 46.

Duo sunt autem, quæ reprehendunt, solitudinem, et vitam severitatem. Solitudine dicunt eos peccasse dupliciter contra proximum. Primo, quod quasi odio humani generis in solitudines recesserint, contra illud Matth. XXIV : *Eccc in deserto est, nolite exire*. Et Hebr. X : *Non deserentes collectionem nostram*. Secundo, quod illa officia charitatis deseruerint, quæ Deus mandavit, contra illud Hebr. X : *Adjovemus nos invicem* (2).

Vitæ severitate dicunt eos peccasse in seipsis. Primo, quod se exposuerint multis periculis, et tentationibus, sine Dei mandato, contra illud Matth. IV : *Non tentabis Dominum Deum tuum* (3). Et ideo in penam peccati Deus permisit eos vexari variis modis a Diabolo, ut de Antonio et Hilarione patet. Secundo, quod sui ipsorum fuerint homicidæ, nimis jejuniis, ciliciis, aliisque sponte susceptis afflictionibus, contra illud Exod. XX : *Non occides*. Et Coloss. II : *Habeto honorem corpori* (4). Tertio, quod stulto labore seipsos vexaverint, in rebus ridiculis et fatuis ponentes religionem, ut patet de Simeone, qui in altissima columna more avis plurimos annos vixit, in quo apparuisse dicunt miram Diaboli falcinationem et illusionem.

At vitam Eremiticam sanctam et perfectam, et Deo gratam esse probatur. Primo, testimonio Scripturæ, quæ vehementer laudat Eliam, et Joannem, qui Eremitarum Principes fuerunt, sive solitudinem, sive asperitatem vitæ consideres; nam de Joanne dicit Matth. XI : *Inter natos mulierum non surrexit major Joanne*. Elias autem quantus fuerit, vel ex eo patet, quod in laudibus Joannis, Angelus posuerit, futurum illum similem Eliae : *Ipse, inquit, præcedet in spiritu, et virtute Eliae* (5), Luc. I. Porro Elias ut plurimum versabatur in monte Carmelo, et pills induebatur, zona pellicea præcinctus, ut dicitur IV, Reg. I. Similiter Joannes vixit in deserto ab infantia ad finem usque vitæ, et pills Camelorum induebatur, præcinctus zona pellicea, victusque ejus erant locustæ et mel sylvestre, ut dicitur Luc. I, et Matth. III. Quocirca veteres Patres Eliam et Joannem Eremitas et Principes Eremitarum faciunt, ut Basilius in epistola ad Chilonem; Nazianzenus in Apologia postquam ex fuga rediisset; Chrysostomus hom. 69. in Epist. Hieronymus partim in epist. ad Eustochium de

(1) Eph. V, 32. — (2) Math. XXIV, 26; Hebr. X, 25 et 24. — (3) Math. IV, 7. — (4) Exod. XX, 13; Coloss. II, 23. — (5) Math. XI, 11; Luc. I, 17.